

Mind többen érdeklődnek iránta

Egészségünk megőrzése, annak helyreállítása érdekében évről évre növekszik a gyógynövényes készítmények kereslete. Ebben nagy szerepük van többek között a médiában, az online közösségi felületeken megjelenő ismeretterjesztő tartalmaknak, hozzájárul a szaküzletek széles termékpalettája, a természetgyógyászok, orvos-természetgyógyászok tevékenysége, sőt a hazai gyógynövényes tematikájú turisztikai látnivalók és edukációs programok is. Ezért is meglepő, hogy a vadon termő gyógynövények gyűjtése visszaesett hazánkban, és a termesztés sem fejlődik olyan ütemben, mint azt a késztermékek népszerűségéből gondolhatnánk. A gyógynövényágazat helyzetéről és az újonnan indult gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzéséről beszélgettünk Lakatos Márkkal, a MATE Károly Róbert Campus szakkoordinátorával, mesteroktatójával.

A gyógynövénytartalmú és bio feliratú termékeket szívesen megveszik az emberek, azokat is, amiket maguk is elkészíthetnének otthon. Hiszen például csalán bárhol található az országban, és két fő, egyszerűen tartható citromfű megoldja egy család ellátását. Csak a kényelmességgel magyarázható, hogy inkább a késztermékeket keresik?

Az állami erdészet kezelésében lévő, nem védett természeti területen az erdőgazdálkodó köteles túrni az egyéni szükségletet nem meghaladó, napi két kilogramm gyógynövény gyűjtését. A házikertekben, balkonon pedig sokan természetesen fűszernövényeket. Ezek feldolgozásához azonban a megfelelő körülmények mellett szakmai ismeretekre, azok szakszerű gyakorlati alkalmazására van szükség. Még a legegyszerűbbnek tűnő szárításnak is vannak fortélyai. A kényelmi szempontokon kívül tehát a szakismeret hiánya is szerepet játszik a késztermékek keresletének növekedésében. Annak pedig, hogy összességében visszaesett a vadon termő gyógynövények gyűjtése, elsősorban az olcsóbb, elsődlegesen feldolgozott, például a Balkánról származó növényi drogok piaci jelenléte az oka.

Egy évtizedek óta működő feldolgozóüzem tulajdonosa a szociális segélyezést okolta a gyógynövénygyűjtés visszaeséséért, szerinte a segély veszi el a gyűjtők kedvét. Mi erről a véleménye?

Bár szerencsére még léteznek megbízható gyűjtők, erősen szezonális jellege miatt a gyűjtés nem túl vonzó tevékenység, mert nem feltétlenül nyújt egész évre megélhetést. A gyűjtésre alkalmas területek tulajdonviszonyai és esetleg természeti védettség is behatárolja a gyűjtést.

Lakatos Márk: Jelenleg 211 hallgató tanul nappali és levelező munkarendben a szakon

A gyógynövénygyűjtés ugyanakkor kiegészítő őstermelői tevékenység is lehet a termesztés és más tevékenység mellett. Mindezzel együtt nem alaptalan az az állítás, hogy ha valamelyik vadon termő gyógynövény gyűjthetőségének idő-

szakában történik a segélyosztás, akkor nincs, aki a növényt begyűjtse. A Gyógynövény Szövetség és TermékTanács intézkedésének megfelelően azonban a magánszemélyek (nem egyéni vállalkozók és nem mezőgazdasági őstermelők) egyszerűbben adhatják át a gyűjtött gyógynövényt a felvásárlónak, és az értékesítéséből származó bevétel 25%-a számít jövedelemnek. Az ügyletről felvásárlási jegyet kell kiállítani.

A gyógynövénytermesztésben miért vannak jobb helyzetben más országok? Hiszen korábban gyógynövény-nagyhatalom voltunk, most pedig Egyiptomból is érkezik kamilla az országba.

A nagyhatalmi pozíciókat korábban több tényező alakította, köztük a világ első (Kolozsvár, 1904.) és második gyógynövénykísérleti intézményének (Budapest, 1915.) megalapítása, a kutatási tevékenység, a hatósági minőségellenőrzés, az ágazathoz kapcsolódó oktatás, ismeretterjesztés, tervszerű gazdálkodás, az import minimálisra szorítása. Ezek a tényezők a rendszerváltozás és az

Illatos macskamenta szedése Orotván

EU-csatlakozás következtében átalakultak. Még mindig meghatározó a nagyobb tömegű, elsődlegesen feldolgozott hazai növényi drogok kivitele, amelyek egyes esetekben a múltból eredő, akár több évtizedes személyes kapcsolatokon alapulnak.

A gyógynövényt tartalmazó hazai fogyasztói késztermékeknek azonban a közös piacon kell versenyezniük. Érdemes lett volna kiharcolni a gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítmény (gyógytermék) kategóriának, mint nemzeti sajátosságnak a megőrzését az EU-csatlakozási tárgyalások során. A gyógynövényt tartalmazó termékek piacán a fogyasztót igen nagy zaj éri: azonos vagy hasonló összetételű termék kiválasztásakor még nem jelent feltétlenül elsődleges szempontot a termék (alapanyag) származási helye, de erősen befolyásolhatják a termékkel kapcsolatos reklámok, közösségi oldalakon megosztott vélemények. A reklámköltséget azonban nem minden gyártó tudja érvényesíteni az árakban, a fogyasztó pedig árérzékeny.

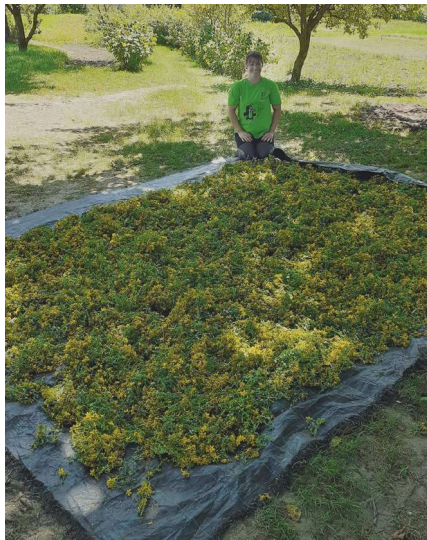
A közösségi árujelzők vonatkozásában is lenne még tennivaló. Száz hazai fogyasztóból talán két-hárman tudják csak megnevezni, hogy mit jelent az oltalom alatt álló eredetmegjelölés (OEM) feliratot tartalmazó szimbólum például a vadon termő Alföldi kamillavirágzat csomagolásán (és más termékeken). Ma Tihanyt szinte minden látogató elsődlegesen a levendulával azonosítja, de még nem hallani törekvésekről, hogy a tihanyi levendulából lepárolt illóolajnak kérvényeznék az OEM vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzések (OFJ) nyilvántartásába történő felvételét.

A jobb helyzetben lévő országok az alacsony önköltséggel készített, elsődlegesen feldolgozott termékekkel sikeresek Nyugat-Európában, ahol elsősorban az ár számít, annak ellenére, hogy a minőség tág határok között változik. Nyugat-Európában olyan gyógynövényeket is termesztnek (hatékonyabban), amelyek nálunk vadon, nagy mennyiségben előfordulnak, gyűjthetők. Ugyanakkor mindinkább előtérbe kerül a hatóanyag-tartalom kérdése, ennek pedig a vadon termő (heterogén) állományok nem minden esetben tudnak megfelelni.

Bár a gyűjtött és a termesztett gyógynövények mennyisége meg sem közelíti azt, amit az ágazat a virágkorában teljesített, derűlátásra adhat okot, hogy a termékek növekvő kereslete

Élményt adnak

Örvendetes, hogy mind több termelő készíti gyógy- és fűszernövényeket tartalmazó élelmiszereket. Hiszem, hogy ők elsődlegesen nem terméket adnak el a vásárlóknak, hanem élményt, amelyet egyre többen kiegészítenek azzal, hogy megnyitják kertjeiket a látogatók előtt, csoportokat fogadnak, foglalkozásokat szerveznek, egyszóval arcukat adják a termékeikhez. A képzésben ezt is igyekeztem megjeleníteni. Ugyanakkor várat még magára, hogy a közétkeztetésben megjelenjenek a gyógynövényteák (herbateák). Pedig a folyadékbevitel változatos eszközei lehetnek a nem erős hatású, élvezeti értékkel bíró, Magyarországon gyűjtött vagy termesztett alapanyagból származó gyógynövényteák, említette meg Lakatos Márk.

Orbánfűszárítás, Szentábrahám

Levendula-betakarítás Pannonhalmán

mellett egyre többen érdeklődnek a téma iránt, és az érdeklődésüket komoly tudással igyekeznek mélyíteni. A gyógynövénytermesztés oktatásának is hagyománya van hazánkban a felsőfokú képzésben, és az OKJ-s felsőfokú szakképzés is népszerű volt. Néhány éve pedig éppen az ön kezdeményezésére jött létre a gyógynövény-technológus szak. Ennek kialakításakor mi volt a fő szempont?

A jelenlegi Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem gyöngyösi és keszthelyi campusain 2012-ben megszűnt a gyógynövény- és fűszernövény-termesztő és -feldolgozó OKJ-s felsőfokú szakképzés. Azt követően e két képzési helyen a kertészmérnöki alapképzési szakon oktattak gyógy- és fűszernövény-ismereteket. A diplomát adó kertészmérnöki alapképzési szakra megváltoztak a jelentkezés feltételei, alapesetben már emelt szintű érettségi vizsgával is kell rendelkeznie a jelentkezőnek. Ezt és a képzéssel járó 3,5 éves képzési időt nem minden érdeklődő vállalja, viszont sze-

retnének jól hasznosítható gyakorlati ismereteket szerezni a felsőoktatásban. Elsősorban ezek a szempontok motiváltak akkor, amikor 2017-től megkezdtem a gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak létesítését.

A felsőoktatási szakképzés a felsőoktatás rövid ciklusú, négy féléves képzési szintje, amelyben az utolsó félév szakmai gyakorlat. A magyar és az európai képzési keretrendszerben az 5. szinthez tartozik a képzés. A szakképzettség oklevélben szereplő megjelölése felsőfokú gyógynövény-technológus. Az itt végzett hallgatók az agrár-alapképzési szakokra (pl. kertészmérnöki, mezőgazdasági mérnöki) emelt szintű érettségi vizsga teljesítése nélkül jelentkezhetnek a megszerzett oklevelük minősítése alapján. Nagyon fontos az is, hogy a szakon teljesített tantárgyakból, illetve azok kreditpontjaiból minimum 30, maximum 90 kreditérték beszámítható az alapképzési szakon, így csökkenthető az ottani képzési idő.

A MATE létrejöttével mennyiben változott a gyógynövényes oktatás a campuson?

A 2017-ben kezdődött szaklétesítési eljárást a szakindítási dokumentáció kidolgozása követte. 2020-ban kaptunk engedélyt a szak meghirdetésére. Az in-

tegráció eredményeként 2020-ban létrejött új Szent István Egyetemen (2021. február 1-jétől Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem – MATE) csak Gyöngyösön volt elérhető ez a képzés. Kezdeményeztem, hogy az egyetem Keszthelyi Georgikon Campusára is jegyeztessék be a Dunántúlról érdeklődő jelentkezők részére. Gyöngyösön tavaly szeptemberben indult a képzés, idén szeptemberben pedig már Keszthelyen is megkezdődött. A két campuson jelenleg 211 hallgató tanul nappali és levelező munkarendben a szakon, amellyel a MATE egyértelműen vezet. A későbbiekben tervezzük a szak meghirdetését Székelyföldön is, a jelenlegi hallgatóink között ugyanis vannak határon túliak.

kájukban kamatoztatják, és a tevékenységüket gyógynövények termesztésével, feldolgozásával tervezik bővíteni. Több hallgatónk pedig a MATE valamelyik alapképzési szakán szeretné folytatni tanulmányait.

Miről tanulnak a hallgatók: termesztés, feldolgozás, felhasználási lehetőségek?

A szak az agrárképzési terület része. Az ismeretkörök – előírás szerint – modulokra tagolódnak. A közös kompetencia modul munkaerő-piaci ismereteket, informatikai alapismereteket, idegen nyelvet, kommunikációt tartalmaz, míg az agrárképzési terület szerinti közös modul tantárgyai az alapvető, illetve legfontosabb természettudományi, műsza-

Damaszkuszi rózsza szárítása Szentábrahámon

Orbánfűvet gyűjtenek a Fenyédi Lázon

Elsőéves hallgatók szakmai tábora Bükkzentkereszten

Mit tapasztal, mi a fő motivációjuk a hallgatóknak? Családi hagyományt követnek, a maguk javára használják az itt szerzett tudást, vagy igyekeznek elhelyezkedni a szakmában?

A szak első hallgatói 2022-ben tesznek szakmai záróvizsgát. Ők a gazdasági élet számos területén dolgoznak jelenleg, az agráriumban is. Sokan tervezik, hogy a megszerzett ismereteket jelenlegi mun-

ki, mezőgazdasági alapismereteket ölelik fel, úgymint növénytan, üzemszervezés és -gazdaságtan, növényvédelmi alapismeretek, a növénytermesztés és a kertészet gépei, pályázatkészítés és projektmenedzsment. A képzés döntő részét a szakképzési modul teszi ki, ahol a gyógynövényágazathoz kapcsolódó általános és technológiai ismeretek szerepelnek: gyógynövény- és drogismeret,

vadon termő gyógynövények gyűjtése, gyógy- és fűszernövények termesztése, feldolgozása, minősítése, fitoterápia. A képzésben ezek mellett szerepelnek a gazdálkodást megalapozó és segítő mezőgazdasági, jogi, és marketingismeretek (földműveléstan, műszaki és munkavédelmi alapismeretek, közgazdaságtan, agrárjog és gazdasági élet joga, kertészeti marketing és minőségbiztosítás). Fontosnak tartjuk a mezőgazdasági és kertészeti termesztés és termék-előállítás diverzifikációját elősegítő ismeretek oktatását, így beépítettük a kertészeti alapismeretek, növénytermesztés, ökológiai gazdálkodás, élelmiszer-előállítás és élelmiszerbiztonság tantárgyakat is. A szak gyakorlatorientált, ezért a nappali munkarendben 560 óra, levelező munkarendben 240 óra gyakorlatot kell teljesíteniük a hallgatóknak a MATE telephelyein, vagy az intézményen kívül, a gyógynövényágazatban tevékenykedő cégeknél, vállalkozásoknál.

Miért tartja fontosnak a külhoni kapcsolatokat ápolását? Erdélyben mennyiben más napjainkban a gyógynövényekhez való hozzáállás, mint az országhatáron belül?

Erdélyben, különösen vidéken szinte a mindennapok része a különféle „lapi” teák fogyasztása, és az ottani konyha fűszerhasználata is sajátos. A termelők ápolják, őrzik a hagyományokat, ugyanakkor innovatív termékekkel is megjelennek. Teáik, fűszereik és kézműves termékeik itthon is népszerűek a vásárlók körében. Közel tíz éve járok Székelyföldre, és örömmel tapasztalom, hogy a harminc év körüli fiatalok egy része igyekszik helyben boldogulni és gyógynövényekkel is foglalkoznak. Rendszeresen értékesítenek a termelői piacokon, kézműves vásárokon akár hazánkban is, emellett Magyarországon tanult természetgyógyászati szolgáltatással bővítik tevékenységüket, és nyitottak a turizmus felé is. Elkötelezettje vagyok a hazai és határon túli szakmai és emberi kapcsolatok építésének és erősítésének. Egyik vágyam valósult meg azzal, hogy idén több hallgatónk székelyföldi vállalkozásoknál tolthette nyári gyakorlatát. Az ottani szakmai partnereink is kedvő tapasztalatokról számoltak be, és várhatóan újabb partnerek is bekapcsolódnak. Több hallgatónk tervezi az összefüggő szakmai gyakorlat teljesítését Székelyföldön.

Nagy Z. Róbert